

THE CONCEPT OF GLOCALIZATION IN THE “REMEMBRANCE OF EARTH’S PAST” BY LIU CIXIN

L. Mitina

PhD in Philology, Associate Professor
Kharkiv State Academy of Culture
4, Bursatski descent, Kharkiv, 61057, Ukraine
mitina.ls@gmail.com

The article analyzes the concept of glocalization in Liu Cixin’s trilogy “Remembrance of the Earth’s Past”, which is the most famous work of the writer, who is considered the face of Chinese science fiction and is the winner of numerous national and international awards. The author creates a version of the future modern society, the key concepts of which are globalization, localization and, accordingly, glocalization, and unfolds this image in space-time for billions of years and hundreds of light years.

The current state of the concept of glocalization is considered and the multiplicity of definitions is established. Three dimensions of interpretation, four types, three levels and specific sublevels, as well as four models of glocalization are distinguished. The analysis of the trilogy in narrative, cosmological, artistic and figurative aspects was carried out according to the defined features of the concept.

Three levels of glocalization are defined in the narrative structure of the trilogy: macro-level (individual novel forms), meso-level (plot lines) and micro-level (system of images). The set of micro-level glocalities is formed by homogenizing and glocalizing artistic images: characters, things, concepts, events, etc. The plot lines of the meso-level ensure the interaction of different-level globalities and localities using a set of glocalities of the micro-level. Macro-level glocalization processes concentrate multiple lower-level glocalities around the titular issues of the trilogy novels.

The cosmological aspects of the trilogy are considered within the limits of M-theory and the theory of the Multiverse. Five glocalization processes in the global model of the universe are singled out, and three processes of “super-bubble” glocalization of our universe are outlined. Among the artistic images of the trilogy, the following are highlighted: the character of Ye Wenjie, with whom three levels of globality are associated with outlined processes of glocalization; the object “sophon”, the process of its creation is defined as the globalization of the local, and glocal transformations are defined for the group of sophons; the concept of “black domain”, which is correlated with the processes of “glocalization as isolation” and “globalization of the local”.

It is proved that in the aspect of glocalization, Liu Cixin’s trilogy appears as a composition of multi-level narrative structure, cosmological theories and artistic images against the background of plot versatility and the use of numerous scientific, technical and technological concepts with their free interpretation, which is extremely expanded in the space-time of our universe.

Keywords: glocalization, narrative, cosmology, artistic image, Liu Cixin.

КОНЦЕПТ ГЛОКАЛІЗАЦІЇ В «ПАМ'ЯТІ ПРО МИНУЛЕ ЗЕМЛІ» ЛЮ ЦИСІНЯ

Л. С. Мітіна

У статті досліджується концепт глокалізації в трилогії Лю Цисіня «Пам'ять про минуле Землі», що є найвідомішим твором письменника, який вважається обличчям китайської фантастики та є володарем численних національних і міжнародних премій. Автор створює версію майбутнього сучасного соціуму, ключовими концептами якого є глобалізація, локалізація і, відповідно, глокалізація, та розгортає цей образ у часопросторі на мільярди років і сотні світлових років.

Розглянуто сучасний стан концепту глокалізації та встановлено багаточисельність визначень. Виокремлено три виміри трактування, чотири види, три рівні та конкретні підрівні, а також чотири моделі глокалізації. За визначеними ознаками концепту проведено аналіз трилогії в наративному, космологічному та художньо-образному аспектах.

У наративній структурі трилогії визначено три рівні глокалізації: макрорівень (окремі романні форми), мезорівень (сюжетні лінії) і мікрорівень (система образів). Множину локальностей мікрорівня формують гомогенізаційні та глокалізаційні художні образи: персонажі, речі, поняття, події тощо. Сюжетні лінії мезорівня забезпечують взаємодію різнорівневих глобальностей і локальностей із використанням множини локальностей мікрорівня. Процеси глокалізації макрорівнів концентрують множинні локальності нижчих рівнів навколо титульних проблем романів трилогії.

Космологічні аспекти трилогії розглянуто в межах М-теорії та теорії Мультивіситу. Виокремлено п'ять глокалізаційних процесів у глобальній моделі Всесвіту й окреслено три процеси «надбульбашкової» глокалізації нашого Всесвіту. Серед художніх образів трилогії виокремлено: персонаж Є Веньцзе, з якою пов'язані три рівні глобальності з окресленими процесами глокалізації; предмет «софон», процес створення якого визначено як глобалізацію локального, а для групи софонів визначені локальні трансформації; поняття «чорний домен», що корелюється з процесами «глокалізації як ізоляції» та «глобалізації локального».

Доведено, що в аспекті глокалізації трилогія Лю Цисіня постає як композиція різнорівневої наративної структури, космологічних теорій і художніх образів на тлі сюжетної багатоплановості та використання численних наукових, технічних і технологічних концепцій з їх вільною інтерпретацією, що гранично розгорнута в часопросторі нашого Всесвіту.

Ключові слова: глокалізація, наратив, космологія, художній образ, Лю Цисінь.

Вступ. Лю Цисінь вважається обличчям китайської фантастики та є володарем численних національних і міжнародних премій. Трилогія «Пам'ять про минуле Землі» є найвідомішим твором автора та складається з трьох романів: «Проблема трьох тіл» (2006), «Темний ліс» (2008) і «Вічне життя Смерті» (2010). Версія майбутнього сучасного соціуму розгорнута в часопросторі на мільярди років і сотні світлових років та вербалізована як концептосфера, базовими концептами якої є глобалізація, локалізація і, відповідно, глокалізація, тож дослідження цих концептів у трилогії є особливо актуальним і необхідним. Концепт «як багатомірне культурно значуще соціопсихічне утворення» потребує застосування інтегративного підходу, що передбачає взаємозв'язок різноманітних аспектів і реалізується у вигляді п'яти основних парадигм [Плотнікова 2020, 91], серед яких відзначимо літературну. Метою цієї статті є виокремлення вимірів

трактування, видів, рівнів і моделей глокалізації як сучасного наукового концепту й аналіз зазначеної трилогії в наративному, космологічному та художньо-образному аспектах літературної парадигми цього концепту.

Серед останніх досліджень і публікацій відзначимо думку У Сяоя про те, що Лю Цисінь, як провідний представник китайської наукової фантастики XXI ст., «створює трансцендентальну копію людського суспільства, зовнішності цивілізації та долі людини під час розвитку науки і технологій, але, по суті, під цим приводом вивчає універсальні міркування, що долають культурні відмінності, та ініціює роздуми про кінцеву мету людської цивілізації» [Сяоя 2020, 106]. Хоча П. і О. Кретови вважають, що образ майбутнього в трилогії «може бути розглянутий як елемент маніпулятивних технологій у сфері масової свідомості, тобто як ідеологічний тригер» [Кретов, Кретова 2021, 19]. М. Слюсаревський звертає увагу на зображені «роки божевільля – часи так званої культурної революції в Китаї», коли «суспільство було свідомо приведене до хаотичного, масоподібного стану» [Слюсаревський 2018, 12]. Перекладач Є. Ширинос виокремлює як головну ознаку трилогії ідеальну пропорцію «наукових концепцій, сюжету і описової частини», при цьому «багато концепцій подано в зрозумілій формі і їм дано елегантне пояснення» [Книгарня 2021]. Але загальних досліджень трилогії в аспекті глокалізації виявити не вдалося.

Зазначимо універсальний і міждисциплінарний характер поняття «концепт», теорія якого «перебуває лише на стадії формування» [Белінська 2021, 29]. Це ж стосується й варіативності розуміння літературного, або художнього концепту, який в узагальненому визначенні будемо розглядати «як одиницю концептосфери письменника», яка, «отримуючи вербальне вираження в літературному тексті, набуває статусу художнього» [Белінська 2021, 26]. Для літературного концепту виділяють три тріади суміжних термінів: «концепт / образ / символ», «концепт / мотив / стереотип», «концепт / художня дефініція / авторська ідея», які ілюструють дефініції цього концепту окремими дослідниками. Так, за В. Зусманом, «це такий образ, символ або мотив, який має вихід на геополітичні, історичні, етнопсихологічні моменти, що виникають поза художнім твором і відкривають одночасну можливість великої кількості тлумачень у різних ракурсах»; за І. Тарасовою, «одиниця пізнання поета чи письменника, яка отримує свою репрезентацію в художньому творі чи їхній сукупності та виражає індивідуально-авторське осмислення сутності предметів і явищ»; а за Ю. Ковалівом, «формулювання, розумний образ, загальна думка, поняття, інноваційна авторська ідея, мотив, що домінують у художньому творі чи літературознавчій статті» [Белінська 2021, 27–28].

Концепт глокалізації: сучасний стан

Глобалізація є визначальною рисою сучасного соціуму, але існує багато трактувань цього концепту, а його дослідження, «як уважають сучасні фахівці Г. Іггерс та Е. Ван, відстають від самої глобалізації» [Колесник 2019, 17]. Вона має визначення і процесу, і стадії історичної динаміки, і етапу розвитку цивілізації з III ст., і нової ідеології, і сучасного феномену, і соціальної форми тощо, тож не випадково, що минуле століття, за Е. Хобсбаумом, «закінчилося глобальним безладдям, природа якого неясна, і відсутністю видимого механізму й для усунення цього безладдя, і для того, щоб тримати його під контролем» [Гончарова 2009, 466].

Дихотомія «глобальне – локальне» у XXI ст. перетворилася на тріаду «глобальне – глокальне – локальне». Глокалізація є похідним терміном, утвореним зі слів «глобалізація» та «локалізація», що був введений у науковий обіг Р. Робертсоном наприкінці XX ст. А багаточисельність визначень базових концептів збереглася й на рівні похідного. Так, К. Бех наводить 46 трактувань глокалізації вітчизняних і зарубіжних науковців за різними науковими підходами, серед яких виокремимо «взаємопроникнення локального та глобального», «синтез глобалізації та локалізації», «нові неповторні форми переплетення традицій, культур, комунікативних практик, що виникають унаслідок залучення у глобальні потоки та слідування місцевим культурним традиціям, соціальним засадам», «одночасне існування й універсалізуючих, і конкретизуючих тенденцій у сучасних системах» [Бех 2021, 55–56].

Концепт «глокальне» став «девізом XXI століття» [Гончарова 2009, 466] і, за В. Роудометофим, має три виміри трактування [Ліщинський 2018b, 23]:

- 1) глокалізація як «процес глобально-локальної взаємодії», або, за Н. Аберкромбі, «глобалізація локального та локалізація глобального» [Іщук 2013, 195];
- 2) глокальність як «кінцевий результат, що сформувався внаслідок глокалізації», наприклад «глокальне людство» [Жуков 2014, 200];
- 3) глокалізм як «світоглядна ідеологія чи політична стратегія адаптації глобальних впливів і локального середовища».

Сучасний соціум, за М. Кастельсом, є «мережевим суспільством» з глобальним «простором потоків», переважно інформаційних, і локальним «простором місць» – географічними локаціями, що є місцями «конденсації історії, культури й інших сутностей», які протистоять одне одному. У цій моделі глокалізація є «сполучною ланкою між «простором потоків» і «простором місць» глобалізації», причому глобальний «простір потоків», що пронизує локальний «простір місць», трансформуючи його і трансформуючись сам через «множинні глокалізації», породжує в підсумку «множину глокальностей» [Ліщинський 2018a, 78, 80].

Виділяють такі види глокалізації:

1) «глобалізація як глокалізація» (у трактуванні Р. Робертсона), що деномінує «саме другий географічний вимір» і посилює соціальну гетерогенність [Ліщинський 2018a, 78]. Локальна культура має максимальну відкритість процесам глобалізації та бере активну участь у міжнаціональній взаємодії, при цьому «повне заміщення локальної культури якимись транснаціональними формами» малоімовірно [Олійник 2009a, 168–169]. Окремо відзначимо можливість створення нових «просторів місць»;

2) «глокалізація як глобалізація», що посилює «простір місць» (соціальну гомогенність), і в трактуванні Дж. Ріцера має назву «глобалізація» (гібрид слів «зростати» і «локалізація» англійською) [Ліщинський 2018a, 78]. Визначається адаптацією та трансформацією глобальних процесів «унаслідок потужної локальної реакції, що зумовлює виникнення гібридних форм» [Олійник 2009a, 170];

3) «глокалізація як глокалізація», або автономна категорія (у трактуванні Дж. Александера), що має чіткі межі з пов'язаними (глобальне, локальне) [Ліщинський 2018a, 78]. Локальна культура та глобальні культурні форми можуть співіснувати «без суттєвих проявів взаємовпливу й інтеграції»

[Олійник 2009а, 169]. Та В. Роудометов пропонує в цьому випадку використувати модель рефракції, у якій І. Ліщинський виділяє три здатності локального: послідовно та стабільно «запускати хвилю» по світовій арені; резистенція небажаним хвилям глобалізації («гущина») з можливістю селективного прийняття глобальних впливів; модифікування та заломлювання хвиль глобалізації, що проходять крізь нього [Ліщинський 2018b, 23];

4) «глокалізація як ізоляція», або захист локальної культури шляхом боротьби з глобалізаційними процесами та їх повного заперечення, бо «локальні групи інтерпретують глобальні зв'язки і їхній вплив на локальні елементи як атаку», а «рівень ізолюваності і закритості локальності від глобального світу може варіюватися» [Олійник 2009а, 169–170].

За ступенем проникнення глобального в локальне виокремлюють три рівні глокалізації: макрорівень (держави та їхні об'єднання), мезорівень (регіональний) і мікрорівень (повсякденної практики) [Олійник 2009а, 167], які мають такі підрівні [Ліщинський 2018а, 78–79]:

а) макрорівень:

– географічний імператив, що виражається через синергійний взаємозв'язок економіки та простору;

– трансформація мапи міжнародних економічних відносин і формування мегарегіонів;

– інтеграційні та дезінтеграційні відносини у глобалізованому світі;

– політика, стратегія й тактика підвищення конкурентоспроможності держави в умовах глобально-локальної бінарності;

– збереження національної автентичності;

б) мезорівень:

– функціонування глобальних міст, центрів і хабів;

– формування полюсів та осей розвитку як центрів «випромінення» хвиль глобалізації та їх каналів;

– когезії децентралізованих і гетерогенних регіонів («віддзеркалення» процесу глокалізації, за якої гомогенність є похідною від гетерогенності, а не навпаки);

– планування урбанізованих територій;

– вплив потоків мігрантів і формування діаспор на соціум-донор;

в) мікрорівень:

– гомогенізація (глобалізація);

– індігенізація (привнесення іноземних соціально-культурних особливостей до національних);

– традиційна глокалізація (адаптація глобального до національного);

– логалізація (реалізація глобального продукту на національному рівні);

– лобалізація (витіснення глобальних брендів локальними підробками).

Моделі глокалізації за В. Анохіною [Анохіна 2017]:

1) уніфікації культурно-інформаційного простору, де глокалізація, за Дж. Рітцером, є специфічним доповненням глобалізаційних трендів, що примушують «організації та нації розширюватися в глобальному масштабі та взяти гору над локальним зростанням економічної та політичної влади субнаціональних утворень»;

---

2) диференціації (фрагментації) соціокультурних просторів суспільств, що глобалізуються, – ідеї «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона, неминучість зіткнення глобальних і локальних тенденцій у тих чи інших конкретних ситуаціях Р. Робертсона, взаємопроникнення процесів макролокалізації та мікроглобалізації Х. Хондкера;

3) гібридизації, що заснована на ідеї культурного синтезу Я. Недервеса Пітерса, де глокалізація становить процес безперервного змішування та гібридизації культур;

4) детериторизації соціокультурної реальності як дистанціювання соціальних відносин і соціальних процесів від конкретних локусів фізичного простору, що, за А. Аппадурі, є основним культурним проявом глобалізації. У підсумку «глобальний культурний потік» диференціюється на п'ять динамічних «ландшафтів»: етнічний (потоки туристів, міграції біженців і заробітчан), технічний (потоки інноваційних технологій), фінансовий (потоки капіталу), медійний (символічні потоки образів), ідеологічний (потоки конкуруючих ідеологем). «Глобальне» і «локальне» в рамках цієї моделі перебувають у відносинах «уявних світів», «будівельними блоками» яких є наведені символічні ландшафти, що створюють як «локальний», так і «глобальний ландшафт».

У рамках моделей глокалізації локальне та глобальне набувають таких спільних ознак: однакова детериторизованість, або віртуальність [Анохіна 2017, 14] і відносність з точки зору як просторових, так і часових відмінностей [Олійник 2009b, 189].

Окремо відзначимо феномен «стиснення часу і простору» внаслідок розвитку нових засобів комунікації [Верменич 2021, 209] і фундаментальної зміни відповідних категорій [Колесник 2019, 64].

Трилогія як нарративна структура

Трилогія як нарративна структура має три рівні глокалізації: макрорівень (окремі романні форми), мезорівень (сюжетні лінії) і мікрорівень (система образів). Множину глокальностей мікрорівня формують гомогенізаційні (пов'язані з одною частиною трилогії) і глокалізаційні (загальні для двох або трьох частин) художні образи. Серед останніх відзначимо образи-персонажі, які автор наводить окремо на початку відповідних романів як дійових осіб, відомих з першої (5 персонажів для другої) або з перших двох (7 персонажів для третьої) частин трилогії. Сюжетні лінії мезорівня забезпечують взаємодію різнорівневих глокальностей і локальностей з використанням множини глокальностей мікрорівня. Процеси глокалізації макрорівнів концентрують зазначені множинні локальності навколо титульних проблем романів трилогії.

«Проблема трьох тіл» – класична астрономічна задача з обчислення траєкторії трьох тіл, що притягуються за законом всесвітнього тяжіння (рішення знайдено кілька років тому [Прогулянка 2021]). Формує такі глокальності першого роману:

1) численні адаптаційні процеси цивілізацій Трисолярису – планети, що перебуває на нестійкій орбіті в потрійній зоряній системі Альфи Центавра (хоча першу планету, яка обертається навколо трьох зірок, знайдено нещодавно [Астрономи 2021]). Цивілізація вищого рівня, ніж земна, не може вирішити зазначену проблему: «Трисоляріанська цивілізація сама не полишала аналогічних спроб

протягом багатьох тисячоліть – зусилля, спрямовані на розв’язання задачі трьох тіл, були сполучною ланкою, що пролягала крізь сотні циклів відроджень трисоляріанської цивілізації», і лише встановлює, що має мінімум часу до остаточної загибелі: «Поглянь ще раз на наші три Сонця. У будь-який момент зовнішній шар кожного з них може перейти до циклу розширення й поглинути останню планету зоряної системи – наш світ. У нас немає іншого вибору, як ризикнути і поставити все на карту» [Цисінь 2017];

2) однойменна інтерактивна відеогра (була «основним способом поширення ідей «Трисолярису» в суспільстві»), що інтегрує земних історичних особистостей (Ісаак Ньютон, Джон фон Нейман, Альберт Ейнштейн та ін.) та самого гравця в історичний часопростір Трисолярису для вирішення титульної проблеми: «Ми вже бачили десятки таких математичних моделей, половина з яких були прогресивніші, ніж ваша. Усі розрахунки за ними проводили на комп’ютері протягом останніх двох століть – це було головне завдання нашої цивілізації. Усі очікували результатів обчислень, немов настання Судного дня... Ми остаточно і безповоротно довели, що задача трьох тіл не має розв’язання» [Цисінь 2017];

3) синтез трьох головних сюжетних ліній з трьома нараторами (Ван Мяо, Є Веньцзе та сторонній трисоляріанський оповідач) в єдину сюжетну лінію роману.

З виходом другого роману незавершена трилогія отримує назву першого – «Проблема трьох тіл». Титульна проблема «темного лісу» формується головним героєм Ло Цзі: «Всесвіт – мов темний ліс, де кожна цивілізація – озброєний до зубів мисливець... Він ретельно планує кожен наступний крок, аби не виказати своєї присутності... мусить бути обачним, тому що в лісі повно інших мисливців, які так само скрадаються зовсім близько. І якщо він знаходить будь-яку іншу форму життя – ще одного мисливця, ангела чи диявола, рожевощоке немовля чи скоцюрбленого старого, фею чи напівбога, – йому залишається одне: першому відкрити вогонь. Усі інші в цьому лісі – провідники до пекла. Вічна загроза знищення для кожного необачного сміливця, який розголосив факт свого існування» [Цисінь 2019]. Ця теорія пояснює парадокс Фермі (поєднання існування значної кількості технологічно розвинутих цивілізацій з відсутністю будь-яких підтверджуючих спостережень) і створює таку глокалізаційну модель: глобальності з цивілізацій вищого (ніж трисоляріанська) рівня, у разі отримання інформації про інші цивілізаційні локальності формують відповідну глокалізаційну реакцію, спрямовану на знищення цих локальностей.

Часопосторові межі третього роману зросли в тисячі разів (можливо, автор планував реалізувати свій задум більшою кількістю романів). Відповідною є і неоднозначна титульна проблема «вічне життя смерті», у перекладі Кена Лю – «кінець смерті», інші можливі варіанти: «смерть назавжди», «безсмертна смерть», «кінець життя», «поза часом» тощо. Тож маємо цілий комплекс космологічних проблем, що стосуються таких глобальностей, як мультисвіт, усе-світ, великий Всесвіт, мінівсесвіт тощо. А варіант унеможливлення «Великого стискання наприкінці життєвого циклу Всесвіту» споруджує «темне майбутнє великого Всесвіту: через постійне розширення всі галактики невпинно розлітатимуться навсібіч», перетворюючи «Всесвіт на величезну порожню

гробницю. Усі цивілізації та спогади про них будуть до кінця віків поховані в цій безмежній гробниці. Настане неподільне володарювання вічної Смерті» [Цисінь 2021].

«Проблема трьох тіл» як глокалізаційний процес формування трилогії завершується наприкінці третього роману збереженням інформації про земну цивілізацію для нового Всесвіту, тож і сама трилогія перетворюється на «Пам'ять про минуле Землі».

Космологічні аспекти трилогії

Наведений раніше висновок Е. Хобсбаума про «глобальне безладдя» як основний підсумок ХХ ст. конкретизує фізик Ш. Глешоу: «Ті, хто працює над суперструнами та іншими загальними теоріями, більше не займаються фізикою, тому що їхні розмірковування вийшли далеко за межі будь-якого емпіричного тесту. А отже, положення теорій необхідно приймати на віру» [Климишин 2008, 98–99]. Науковці в трилогії дотримуються тієї ж думки: «Фізика як наука втратила стислість і ясність, притаманні фундаментальним фізичним законам і теоріям. Нові теоретичні викладки стають дедалі складнішими, розпливчастими і невизначеними. Експериментальне підтвердження висловлених теорій також щораз проблематичніше» [Цисінь 2017]. Серед авторських інтерпретацій численних наукових концептів виокремимо такі.

М-теорія

М-теорія (теорія бран) – сучасна фізична теорія, що об'єднує фундаментальні взаємодії та існуючі квантові теорії струн і суперструн в 11-вимірному просторі-часі (1 – часовий і 10 просторових), причому 7 додаткових вимірів можуть бути як згорнуті у планківські кільця, так і «простягатися на нескінченність» [Климишин 2008, 96]. З погляду квантової космології є теорією гіперпростору в трактуванні Мічіо Кайку [Кайку 2019].

У глобальній моделі Всесвіту в трилогії зазначено такі глокалізаційні процеси [Цисінь 2021]:

1) паралельне існування просторових вимірностей Всесвіту як окремих локальностей та їх міжпросторова взаємодія (згортання та розгортання);

2) послідовне (еволюційне) «відмирання» (зникнення) просторових локальностей вищих вимірів з попередньою фрагментацією на окремі просторові локальності того ж виміру, при цьому «зникаючий вимір зникає не повністю: він просто трансформується зі ще одного виміру макросвіту в один із семи вимірів квантового світу»;

3) трансформація просторової локальності нижчого виміру в просторі перетину з локальністю вищого виміру:

– набуття нових здібностей – чаклунка з 1453 року розуміла, «що її магія працює, лише коли вона перебуває в певному місці», «вона єдина за всю історію людства зналася на справжній магії», хоча епоха магії була дуже короткою: «Вона почалася о четвертій пополудні третього дня п'ятого місяця 1453 року, коли багатовимірні частинки вперше досягли Землі, й завершилася за три години до півночі 28-го дня п'ятого місяця 1453 року, коли частинки остаточно залишили Землю. Епоха тривала 25 днів і п'ять годин. Після цього світ повернувся до звичного стану речей»;

– можливість переміщення між вимірами – «тривимірні пласкі істоти» можуть потрапити у четвертий вимір через точки викривлення: «Аркуш паперу

тривимірного Всесвіту не скрізь плаский. У певних місцях він зігнутий, тож проникає в четвертий вимір. Це і є точкою викривлення. Фактично це перехід із низьковимірного простору в інший, із більшою кількістю вимірів»;

– комунікація об'єктів нижчої локальності як з об'єктами вищої, так і своєї локальності, що перебувають у вищій локальності, наприклад, спілкування з чотиривимірним Кільцем: «Я – поховання. Я вже мертво. Тож ніхто не нападтиме. Теорія Темного лісу не працює між різновимірними світами. Світ із меншою кількістю вимірів не загрожує існуванню світу з більшою кількістю, а ресурси низьковимірних світів не мають жодної цінності для представників світів із більшою кількістю вимірів. Але Темний ліс завжди існує між істотами одного виміру. – Ви можете дати нам кілька порад? – Швидше забирайтеся з цієї калюжі. Ви тендітні, тонкі картинки й, залишившись тут, швидко перетворитеся на ще одне поховання»;

4) трансформація (зменшення) вимірності окремого регіону конкретної просторової локальності (знищення цивілізацією високого технологічного рівня Сонячної системи шляхом зменшення її вимірності з трьох до двох), або «використання редукції просторових вимірів як зброї»;

5) трансформація глобального (перезавантаження Всесвіту) зі зростанням кількості «макроскопічних вимірів великого Всесвіту», серед яких просторових вимірів більше десяти, часових – не менше двох: «Навіть якщо час набуде ще одного додаткового виміру, він перетвориться з лінії на площину... Тоді з'явиться незліченна кількість варіацій напрямку руху, а отже, ми матимемо незліченну кількість варіантів вибору» (за М-теорією коливання струн відбуваються за годинниковою стрілкою у десяти вимірах та проти годинникової стрілки – у двадцяти шести).

Мультисвіт

Модель усесвіту як «безлічі паралельних усесвітів», аналогічної безлічі «мільних бульбашок у повітрі», сполучених «між собою павутиною тунелів». Для кожної бульбашки-всесвіту визначено «особливий простір і час, який має сенс лише на її поверхні; поза цими бульбашками простір і час не мають жодного сенсу» [Кайку 2019, 12].

Ця модель у трилогії розміщує всі бульбашки на супермембрані та доповнена такими процесами «надбульбашкової» глокалізації (стосовно нашого Всесвіту):

1) локалізація глобального зусиллями локального – створення мінівсесвітів високотехнологічними цивілізаціями та переміщення локального у нову глобальність (для героїв трилогії – Всесвіт № 647); ці мінібульбашки зв'язані з породжуючою бульбашкою-всесвітом через багатовимірну мембрану (брана з М-теорії), а процес глокалізації призводить до трансформації глобального (зменшення маси): «Мікроевсесвіт не має й мікрограма власної матерії, а вся його маса сформована із запозиченого у великого Всесвіту. Серед сотень створених трисоляріанами мікроевсесвітів номер 647 належав до категорії найменших. Він запозичив лише 500 тисяч тонн матерії» [Цисінь 2021];

2) зворотний процес інтегрування локальностей з трансформацією глобального (часткове або повне повернення маси мінівсесвітів для можливості перезавантаження Всесвіту): «Повідомлення від Перезавантажувачів: Загальна маса нашого Всесвіту опустилася нижче критичної позначки. Всесвіт

перетвориться із закритої системи на відкриту, тож повільно вмиратиме, розширюючись довіку. Всі життя та спогади спочинуть у небутті. Будь ласка, поверніть позичену вами матерію і надішліть до нового Всесвіту лише спогади» [Цисінь 2021];

3) формування віртуальної локальності за межами часу і простору існуючого Всесвіту (зі збереженням вимірності) в очікуванні нової глобальності – народження нового Всесвіту: «Вам вдасться перечекати кінець нашого великого Всесвіту всередині цього невеличкого. Згодом ви повернетесь у великий Усесвіт після нового Великого вибуху, щоб побачити райські кущі Едемського саду на власні очі. Зараз ми існуємо в незалежній часовій шкалі, тоді як для великого Всесвіту назовні час минає з надзвичайною швидкістю – таким чином, вам має вистачити тривалості життя, аби застати його кінець. Згідно з підрахунками, великий Всесвіт досягне стану сингулярності вже за 10 років» [Цисінь 2021].

Останній процес в уявленні фізика має схожу реалізацію, хоча й потребує екстремальної енергії в разі зміни просторової вимірності: «Коли в останні миті перед кінцем світу всю матерію буде розчавлено, розумні форми життя зможуть утекти тунелем у вищі виміри чи в якийсь інший всесвіт. А тоді зі свого сховку матимуть унікальну нагоду спостерігати за тим, як у вогненному катаклізмі помирає всесвіт. Розумні форми життя, перебуваючи в гіперпросторі, стануть очевидцями найрідкіснішого з усіх явищ у науці – створення нового всесвіту й нового місця, де вони відтепер житимуть» [Кайку 2019, 53].

Існує й інша оцінка наведених візій. Якщо погляд письменника Лю Цисіня як «наукова фантастика – річ, варта уваги, що має право на існування», то думка фізика Мічіо Кайку про «просакування крізь чорні діри в інші світи» є безвідповідальною, бо «не можна певне знання (закони), отримане (встановлене) у нашому закапелку, поширювати «на весь безконечний Всесвіт»! Як у просторі, так і в часі, так і в обговоренні властивостей-характеристик того, що звемо речовиною, елементарними частинками, взаємодіями, загальніше – можливостями того чи іншого розділу науки, передусім квантової механіки» [Климишин 2008, 132]. При цьому наведене заперечення є формулюванням (виключаючи «не можна») змісту одного з видів глокалізації.

Художні образи в аспекті глокалізації

Серед художніх образів трилогії виокремимо найбільш характерні в аспекті глокалізації персонажі, речі та поняття.

Є Веньцзе

Головна героїня першого роману, астрофізик, дочка вбитого хунвейбінами професора фізики, репресована, пізніше залучена як висококваліфікований науковець до секретного проєкту «Червоний берег» з пошуку позаземних цивілізацій (передача 17,5 кБ інформації про земну цивілізацію за допомогою радіохвиль марна через низьку потужність передавача). Встановлює, що «Сонце може бути підсилювачем радіохвиль» та суперантеною, яка може «транслювати радіохвилі вглиб Всесвіту. Радіохвилі будуть перевипромінені з потужністю випромінювання Сонця, яка у сотні мільйонів разів перевищує загальну використану потужність передавачів на Землі». Таємно здійснює (1971) цикл передачі через Сонце, формуючи «перший крик цивілізації планети Земля, котрий могли почути далеко у космосі» [Цисінь 2017], який реалізує здатність

віртуального локального (Земля, Сонце, Сонячна система, Чумацький Шлях) «запустити хвилю» в рефракційній моделі глокалізації з іншим віртуальним локальним (планета іншої зоряної системи, інша зірка, зоряна система, скупчення зірок тощо). Отримує (1980) зворотну передачу з визначеного локального (планета Трисолярис зоряної системи Альфа Центавра) з попередженням: «Не відповідайте!.. В іншому разі ваше місце розташування буде вираховано одразу. Ваша планета буде захоплена, а ваш світ знищений» та інформацією «про існування «Трисолярису», про цивілізацію, що знову й знову відроджується до життя, про їхні плани мігрувати до зірок». Попередження ігнорує та таємно відправляє повідомлення: «Приходьте! Я допоможу вам підкорити цей світ. Наша цивілізація не в стані вирішити свої проблеми. Нам потрібне втручання з вашого боку» [Цисінь 2017].

Створюються такі рівні глобальності з такими процесами глокалізації:

1) організація «Земля – Трисолярис» (ОЗТ):

– глобалізація локального як об'єднання однодумців Є Веньцзе в інтернаціональну організацію;

– «як Командувач Організації Є Веньцзе залишалася тільки їхнім духовним лідером. Вона не брала участі в повсякденній діяльності Організації, не знала, що та настільки збільшилася в розмірах, і навіть не мала уявлення про точну кількість членів» ОЗТ, девізом якої стала фраза «Ми не знаємо, як виглядає позаземна цивілізація, але ми знаємо, що являє собою людство» [Цисінь 2017];

– дезінтеграційні процеси: «Адвентисти прагнуть знищити людську расу за допомогою інопланетних загарбників, редемптористи поклоняються інопланетній цивілізації як Богу, «ті, що вижили» намагаються викупити власне майбутнє за допомогою зради решти роду людського. Усі ці прагнення не збігаються з вашим початковим планом використати позаземну цивілізацію для реформування людства», яким намагалася протистояти Є Веньцзе: «Я запалила вогонь, але не можу контролювати поширення пожежі» [Цисінь 2017];

2) планетарний рівень Землі (буквальна глобальність як така, що охоплює всю земну кулю):

– діяльність ОЗТ за участю софонів трисоляріан формує глобальну хвилю: «безпрецедентна хвиля злочинності захлеснула академічні кола і науково-дослідні інститути... Екологічні активісти також не сходять з передовиць: натовпи протестувальників на будівництвах атомних і гідроелектростанцій з вимогою скасувати рішення про будівництво; усі ці комуни «повернення до природи» та інші супутні ідеї... знищення, закриття науково-дослідних центрів, вбивства або доведення до самогубства вчених» [Цисінь 2017];

– формується зустрічна хвиля: «Уперше в історії людства збройні сили країн світу об'єдналися перед загрозою спільного ворога». Розпочинається «війна між інопланетними загарбниками та людством»: «Наші нащадки не зустрінуться з трисоляріанами віч-на-віч ще чотири з половиною століття. Тому нашими противниками, як і раніше, є люди. Проте, по суті, цих зрадників людської раси також можна розглядати як ворогів із позаземної цивілізації» [Цисінь 2017]. ОЗТ знищується, а Є Веньцзе затримують;

– ліквідація ОЗТ дає змогу розглядати земну цивілізацію як гомогенну локальність у наступному рівні;

---

3) міжцивілізаційна система Земля – Трисолярис, глобальний «простір потоків» трансформує локальний «простір місць» у таких фазах:

- Є Веньцзе – трисоляріанський оператор (початкова і зворотна хвилі);
- ОЗТ – Трисолярис, при цьому частина ОЗТ (адвентисти) звузила локальність ОЗТ, монополізувавши і обмін, і доступ до інформації Трисолярису: «ряди зрадників на Землі справді ширяться. Вони побудували новий передавальний пристрій, який повністю перебуває під їхнім контролем, і почали транслювати нам великий обсяг інформації про свою цивілізацію» [Цисінь 2017]. Зростання цієї локальності, за планом Є Веньцзе, мало два напрями: захоплення корабля адвентистів «Судний день» (відхилене через можливість втрати прихованої інформації від Трисолярису) і будівництво третього «Червоного берега» для створення нового інформаційного каналу (зупинене, бо Трисолярис раптом вирішив припинити обмін інформацією з ОЗТ);

- Земля – Трисолярис: після ліквідації ОЗТ «Трисолярис уперше вийшов на контакт із землянами поза організацією «Земля – Трисолярис». Після цього будь-які форми спілкування були припинені». Люди в об'єднаному оперативному штабі «побачили повідомлення на сітківці власних очей», воно «проіснувало лише дві секунди, а потім зникло, але прочитати його встигли всі» та складалося з двох слів «Ви – комахи!» [Цисінь 2017].

Софон

Дослівно (китайською) – «частка, наділена розумом», у перекладі складається з двох частин: від грецького «софія» – мудрість і закінчення «он», за аналогією з протоном. Являє собою «комп'ютер з розвиненим штучним інтелектом» у протоні. Софони можуть «черпати енергію з вакууму і ставати високоенергетичними частинками миттєво, а також переміщуватися в просторі зі швидкістю, близькою до швидкості світла» [Цисінь 2017].

Процес створення такого комп'ютера як глобалізація локального пов'язаний з розгортанням протона у таких вимірах [Цисінь 2017]:

- нуль вимірювань (розглядався теоретично): «вийде точка без розміру», або сингулярність. «Уся маса протона перебуватиме в цій точці сингулярності, і її густина буде нескінченною», що призведе до створення чорної діри;

- одновимірність (здійснено помилково): протон перетворився на тонку лінію довжиною 1,5 світлового року;

- тривимірність (здійснено помилково): виникло тривимірне «утворення з елементами розуму», що атакувало Трисолярис і було знищене;

- двовимірність (здійснено згідно з планом, бо «процес протруєння інтегральних схем можна здійснити тільки на макрорівні, і тільки на двовимірній площині»): розгорнутий протон обернули навколо планети, яку використали «немов верстак для двовимірного протона». Після «налагодження програмного забезпечення» було створено двовимірний софон.

Подальший процес як глобалізація локального пов'язаний із самостійною зміною софоном власної вимірності за зовнішніми командами:

- три виміри: «протонна мембрана, що обвивала Трисолярис з усіх боків, стала стрімко згортатися... Протон, згорнутий із двох вимірів у три, перетворився на величезну сферу на стаціонарній орбіті, розміром приблизно з гігантський місяць-супутник планети»;

– чотири виміри: «Гігантська сфера в космосі почала стискатися, поки зрештою не зрівнялася у розмірах з летючою зіркою», проте це був не реальний софон, а «лише його проєкція у тривимірному просторі». Софон «у чотиривимірному просторі гігантських розмірів, а наш світ з його точки спостереження – не більше, ніж тонкий тривимірний аркуш паперу. Гігант стоїть на цьому аркуші, а ми можемо бачити тільки відбитки його ніг»;

– шість вимірів: сферична проєкція «близько п'ятдесяти сантиметрів у радіусі»;

– одинадцять вимірів: завершення розгортання софона в протон у тривимірному просторі.

Створення «квантового взаємоіндуктивного утвору» – «софонної формації» з двох пар софонів, пов'язаних квантовою заплутаністю, є черговою авторською інтерпретацією квантової механіки, що призводить до трансформації:

– глобального «простору потоків» зі здійсненням інформаційно-комунікаційних актів з надсвітловою швидкістю;

– локальності кожного софона у віртуальний простір локальностей: «швидкість пересування софонів близька до швидкості світла. Земна куля – насправді крихітний простір для софонів, і софони, переміщуючись між прискорювачами на Землі на цій швидкості, з погляду спостерігача-людини будуть існувати одночасно у всіх прискорювачах» [Цисінь 2017].

Наслідками цих глокалізаційних процесів стали:

1) миттєва комунікація в системі Земля – Трисолярис;

2) генерація помилкових результатів усіх земних «прискорювачів заряджених частинок високих енергій», що не дасть «змоги фізикам на Землі розгадати секрети, заховані в глибинах матерії. Люди ніколи не зможуть отримати доступ до мікросвіту вищих вимірів, а їхні можливості маніпуляції матерією будуть обмежені п'ятьма нижчими вимірами»;

3) проєкт «Дива» – «щоб посягти атмосферу недовіри і страху серед людей»:

– поява «букв, цифр або зображень на сітківці людського ока» або фотоплівці;

– мерехтіння в очах учених реліктового випромінювання;

– самостійне розгортання софонів у різних вимірностях «для ще грандіозніших «див» [Цисінь 2017].

Чорний домен

Перетворення зіркової системи «на чорну діру зі зниженою швидкістю світла» (16,7 км/с), що робить її «повністю ізольованою від решти Всесвіту». Інші назви: «світлова завіса», «могила світла» («завіса» і «могила» – омоніми китайською), «космічний сейф», «чорна гробниця» тощо [Цисінь 2021].

«Універсальні фізичні закони – не лише найстрахотливіша зброя, але й найефективніший спосіб захисту», а створення чорного домену відбувається через зміну «фундаментальної константи Всесвіту» – швидкості світла для локальної зіркової системи та являє собою процес «глокалізації як ізоляції», який використовується окремими локальностями як [Цисінь 2021]:

– спосіб захисту, що приховує власну систему від «темного лісу». Галактичне людство створило чотири світи, третій з яких став чорним доменом, бо «з'явилися вагомні підстави вважати, що внаслідок деяких подій його місцеположення стало загальновідомим. Тож поселенці просто не мали іншого вибору... Після завершення

зведення могили світла жодна інформація вже не здатна вирватися з того світу», але «така світобудова стала раєм для жителів Світу № 3»;

– атакувальна зброя для знешкодження ворогів: «Швидкість світла також часто використовується як зброя для нападу. І я зараз говорю не про будівництво могили світла, чи чорного домену, як ви її називаєте. Це наша, слабких духом плазунів, відчайдушна спроба врятувати своє нікчемне життя. Боги зневажають подібний вибір. Під час ведення воєнних дій можна створити чорну діру зі зменшеною швидкістю світла, щоб запечатати ворога всередині».

Для ізольованих локальностей зазначеного типу за певних умов розпочинається процес «глобалізації локального», пов'язаний з їх інтеграцією в конструкти галактичного рівня двома шляхами:

– «високорозвинені богоподібні цивілізації, розпочинаючи міжзоряну війну», використовують цю технологію «для зведення фортифікаційних споруд на кшталт міських мурів і бастіонів. Деякі зони із заниженою швидкістю світла настільки великі, що тягнуться через цілі рукави спіральних галактик. А в місцях щільного скупчення зірок велика кількість чорних дір із низькою швидкістю світла зливається в одну велику, що тягнеться на десятки мільйонів світлових років. Це Велика стіна посеред Усесвіту, й наскільки потужними та численними не були б кораблі міжзоряного флоту, що опинились усередині пастки, вони вже не зможуть вирватися назовні. Подібні перешкоди й захисні споруди вкрай важко оминати чи перескочити». Маємо своєрідний атакувальний варіант Великої Китайської стіни, розгорнутої в галактичних межах;

– «всі ділянки зі зниженою швидкістю світла продовжать збільшуватися в розмірах, аж поки не зіллються в одну велику. Значення швидкості світла в цій зоні врівноважаться на медіані, яка і стане новим значенням у Всесвіті».

Висновки. Концепт глокалізації в трилогії Лю Цисіня «Пам'ять про минуле Землі» вербалізується трьома літературними концептами: наративним, космологічним і художньо-образним.

Наративний концепт репрезентується через триаду «концепт / художня дефініція / авторська ідея» та визначає три рівні глокалізації: макрорівень (окремі романні форми), мезорівень (сюжетні лінії) і мікрорівень (система образів). Множину глокальностей мікрорівня формують гомогенізаційні та глокалізаційні художні образи: персонажі, речі, поняття, події тощо. Сюжетні лінії мезорівня забезпечують взаємодію різнорівневих глобальностей і локальностей з використанням множини глокальностей мікрорівня. Процеси глокалізації макрорівнів концентрують множинні глокальності нижчих рівнів навколо титульних проблем романів трилогії: «трьох тіл» (класична астрономічна задача), «темного лісу» (центральна проблема «космічної соціології») і «володарювання вічної Смерті» (як можливий варіант еволюції нашого Всесвіту).

Космологічний концепт репрезентовано через триаду «концепт / мотив / стереотип» і реалізовано в межах М-теорії та теорії Мультисвіту. Виокремлено такі глокалізаційні процеси в глобальній моделі Всесвіту:

– паралельне існування просторових вимірностей Всесвіту як окремих локальностей та їх міжпросторова взаємодія (згортання та розгортання);

– послідовне «відмирання» просторових локальностей вищих вимірів з попередньою фрагментацією на окремі просторові локальності того ж виміру;

-
- трансформація просторової локальності нижчого виміру в просторі перетину з локальністю вищого виміру;
  - трансформація (зменшення) вимірності окремого регіону конкретної просторової локальності;
  - трансформація глобального (перезавантаження Всесвіту) зі зростанням кількості вимірностей.

Окреслено процеси «надбульбашкової» глокалізації нашого Всесвіту:

а) локалізація глобального зусиллями локального – створення мінівсесвітів і переміщення локального в нову глобальність;

б) зворотний процес інтегрування локальностей із трансформацією глобального (повернення маси мінівсесвітів до великого Всесвіту);

в) формування віртуальної локальності за межами часу і простору як існуючого, так і майбутнього Всесвіту.

Художньо-образний концепт репрезентовано через тріаду «концепт / образ / символ» та визначено тріадою художніх образів персонаж – предмет – поняття:

1) персонаж Є Веньцзе, із якою пов'язані такі рівні глобальності з окресленими процесами глокалізації:

- організація «Земля – Трисолярис»;
- планетарний рівень Землі;
- міжцивілізаційна система Земля – Трисолярис;

2) предмет «софон» – «комп'ютер з розвиненим штучним інтелектом» у протоні, процес створення якого є глобалізацією локального, пов'язаною з розгортанням протона у двох, трьох, чотирьох, шести й одинадцяти вимірах. Показано, що створена з двох пар софонів, пов'язаних квантовою заплутаністю, «софонна формація» призводить до трансформації:

- глобального «простору потоків» зі здійсненням інформаційно-комунікаційних актів з надсвітловою швидкістю;
- локальності кожного софона у віртуальний простір локальностей;

3) поняття «чорний домен», пов'язане зі зміною швидкості світла для локальної зіркової системи, що є процесом «глокалізації як ізоляції», який використовується окремими локальностями і як спосіб захисту, що приховує власну зіркову систему від «темного лісу», так і атакувальною зброєю, що може «запечатати ворога всередині»; з часом для «чорних доменів» розпочинається процес «глобалізації локального», пов'язаний з їх інтеграцією в конструкти галактичного рівня на кшталт Великої Китайської стіни, розгорнутої в міжгалактичних межах.

Концепт глокалізації як композиція трьох розглянутих концептів є складником концептосфери трилогії Лю Цзісяня, яка включає також численні науково-технічні, соціально-культурні та інші концепти. Дослідження останніх може бути важливим етапом у процесі осмислення авторської, національної та глобальної перспективи художнього світу трилогії.

ЛІТЕРАТУРА

Анохіна В. В. Діалектика глокалізації в епоху пізнього модерну. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2017. Вип. 69. С. 11–16.

Астрономи знайшли планету, яка обертається навколо трьох зірок. 02.10.2021, available at: <https://3oko.com.ua/astronomy-znajshly-planetu-ia-ka-obertaietsia-navkolotrokh-zirok/> (дата звернення: 25.07.2023).

Белінська Ю. Поняття літературного концепту: проблеми трактування. *Проблеми гуманітарних наук* : збірник наукових праць ДрДПУ ім. Івана Франка. Серія «Філологія». 2021. Вип. 47. С. 25–30.

Бех К. Трактування терміна «глокалізація» в дослідженнях світового господарства та міжнародних економічних відносин. *Вісник КНУ. Міжнародні відносини*. 2021. Вип. 2 (54). С. 55–58.

Верменич Я. Глобалізація vs локалізація: діалектика взаємодії у сучасному світі. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2021. Вип. 30. С. 207–224.

Гончарова О. В. Понятійно-категорійна сутність та основні засади глокалізації. *Формування ринкової економіки* : збірник наукових праць. 2009. Вип. 22. С. 464–472.

Жуков С. А. Глокалізація як сучасний і перспективний процес розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2014. Вип. 3 (44). С. 199–201.

Іщук Н. М. Інтерпретація поняття «глокалізація» у терміносистемі соціальних комунікацій. *Наукові записки Інституту журналістики*. Том 51. 2013. Вип. 43. С. 194–197.

Кайку Мічію. Гіперпростір. Львів, 2019. 400 с.

Климишин І. А. Фрагменти космології. Івано-Франківськ, 2008. 140 с.

Євген Ширинос: про Лю Цісиня, переклад з китайської і фантастику з Піднебесної. Книгарня «Є». 08.06.2021, available at: <https://book-ye.com.ua/blog/intervyu/evhen-shyrynos-pro-lyu-tsysinya-pereklad-z-kytajskeyi-i-fantastyku-z-pidnebesnoyi/> (дата звернення: 25.07.2023).

Колесник І. Глобальна історія. Історія понять. Київ, 2019. 348 с.

Кретов П. В., Кретова О. В. Концепція «темного лісу» Лю Цісиня та візуалізація першого контакту в дискурсі сучасної фантастики. *Сучасне українське мистецтво: концепти, стратегії, візуальні практики*. Черкаси, 2021. С. 17–19.

Ліщинський І. О. Глокалізація, фрагментація та альтернативні візії внутрішніх гео економічних суперечностей. *Науковий вісник УжНУ. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 22. Част. 2. С. 77–81.

Ліщинський І. О. Онтологічно-концептуальні засади глокалізації. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 20–24.

Олійник О. М. Глокалізація як діалектична єдність глобалізації та локалізації. *Гілея: науковий вісник* : збірник наукових праць. 2009. Вип. 24. С. 167–173.

Олійник О. М. Поняття «регіоналізація» та «локалізація»: загальне та відмінне. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2009. Вип. 36. С. 180–190.

Плотнікова Н. В. Поняття «концептосфера» та «концепт» у сучасній лінгвістиці. *Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації»*. 2020. Том 31(70). № 1. Ч. 1. С. 91–96.

Прогулянка п'яниці: Знайдено розв'язок задачі трьох тіл. 30.12.2021, available at: <https://3oko.com.ua/prohulianka-p-ianytsi-znajdeno-vyrishennia-problemy-trokh-til/> (дата звернення: 25.07.2023).

Слюсаревський М. Маса як об'єкт соціально-психологічного пізнання: розпорошений стан і феномен сконцентрованості. *Проблеми політичної психології*. 2018. Вип. 7 (21). С. 3–29.

Сяоя У. Про особливості розвитку сучасної китайської наукової фантастики. *Китаєзнавчі дослідження*. 2020. № 1. С. 99–108.

Цисінь Лю. Вічне життя Смерті / пер. з кит. Є. Широноса. Київ, 2021, available at: <https://coollib.com/b/628022-lyu-tsisin-ramyat-pro-minule-zemli-trilogiya-kniga-3-vichne-zhittya-smerti/read> (дата звернення: 25.07.2023).

Цисінь Лю. Проблема трьох тіл / пер. з кит. Є. Широноса. Київ, 2017, available at: <https://coollib.com/b/503789-lyu-tsisin-problema-troh-til/read> (дата звернення: 25.07.2023).

Цисінь Лю. Темний ліс / пер. з кит. Є. Широноса. Київ, 2019, available at: <https://coollib.com/b/503956-lyu-tsisin-temniy-lis/read> (дата звернення: 25.07.2023).

REFERENCES

Anokhina V.V. (2017), “Dialektyka hlokalizatsiyi v epokhu pizn’oho modern”, *Humanitarnyy visnyk ZDIA*, Vol. 69, pp. 11–16 (in Ukrainian).

“Astronomy znayshly planetu, yaka obertayet’sya navkolo tr’okh zirok” (2021), available at: <https://3oko.com.ua/astronomy-znayshly-planetu-i-aka-obertaietsia-navkolo-trokh-zirok/> (accessed 25 July 2023) (in Ukrainian).

Belinska Yu. (2021), “Poniattia literaturnoho kontseptu: problemy traktuvannya”, *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats DrDPU im. Ivana Franka, Seriya Filolohiia*, Vol. 47, pp. 25–30.

Bekh K. (2021), “Traktuvannya termina hlokalizatsiya v doslidzhennyakh svitovoho hospodarstva ta mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn”, *Visnyk KNU, Mizhnarodni vidnosyny*, Vol. 2 (54), pp. 55–58 (in Ukrainian).

Vermenych Ya. (2021), “Hlobalizatsiya vs lokalizatsiya: dialektyka vzayemodiyi u suchasnomu sviti”, *Mizhnarodni zviazky Ukrainy: naukovi poshuky i znakhidky*, Vol. 30, pp. 207–224. (in Ukrainian).

Honcharova O.V. (2009), “Ponyatiyno-katehoriyna sutnist’ ta osnovni zasady hlokalizatsiyi”. *Formuvannya rynkovoyi ekonomiky*, Vol. 22, pp. 464–472 (in Ukrainian).

Zhukov S.A. (2014), “Hlokalizatsiya yak suchasnyy i perspektyvnyy protses rozvytku svitovoho hospodarstva ta mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn”, *Naukovyy visnyk Uzhhorods’koho universytetu, Seriya Ekonomika*, Vol. 3 (44), pp. 199–201 (in Ukrainian).

Ishchuk N.M. (2013), “Interpretatsiya ponyattya “hlokalizatsiya” u terminosystemi sotsial’nykh komunikatsiy”, *Naukovy zapyskyi Institututu zhurnalistyky*, Vol. 51, No. 43, pp. 194–197 (in Ukrainian).

Kaiku Michio. (2019), *Hiperprostir*, Lviv, 400 p. (in Ukrainian).

Klymyshyn I.A. (2008), *Frahmenty kosmohiyi*, Ivano-Frankivs’k, 140 p. (in Ukrainian).

Knyharnya “Ye”, (2021), “Yevhen Shyrynos: pro Lyu Tsysinya, pereklad z kytays’koyi, i fantastyky z Pidnebesnoi”, available at: <https://book-ye.com.ua/blog/intervyu/evhen-shyrynos-pro-lyu-tsysinya-pereklad-z-kytayskoyi-i-fantastyky-z-pidnebesnoyi/> (accessed 25 July 2023) (in Ukrainian).

Kolesnyk I. (2019), *Hlobal’na istoriya. Istoriya ponyat’*, Kyiv, 348 p. (in Ukrainian).

Kretov P.V. and Kretova O.V. (2021), “Kontseptsiya “temnoho lisu” Lyu Tsysinya ta vizualizatsiya pershoho kontaktu v dyskursi suchasnoyi fantastyky”,

---

Suchasne ukrayins'ke mystetstvo: kontsepty, stratehiyi, vizual'ni praktyky, Cherkasy, pp. 17–19 (in Ukrainian).

Lishchyns'kyi I.O. (2018), "Hlokalizatsiya, frahmehratsiya ta al'ternatyvni viziyyi vnutrishnikh heoekonomichnykh superechnostey", *Naukoviy visnyk UzhNU, Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, Vol. 22, Part 2, pp. 77–81. (in Ukrainian).

Lishchyns'kyi, I.O. (2018), "Ontolohichno-kontseptual'ni zasady hlokalizatsiyi", *Prychornomors'ki ekonomichni studiyi*, Vol. 34, pp. 20–24 (in Ukrainian).

Oliynyk O.M. (2009), "Hlokalizatsiya yak dialektychna yednist' hlobalizatsiyi ta lokalizatsiyi", *Hileya: naukoviy visnyk*, Vol. 24, pp. 167–173 (in Ukrainian).

Oliynyk O.M. (2009), "Ponyattya "rehionalizatsiya" ta "lokalizatsiya": zahal'ne ta vidminne", *Humanitarniy visnyk ZDIA*, Vol. 36, pp. 180–190 (in Ukrainian).

Plotnikova N.V. (2020), "Poniattia «kontseptosfera» ta «kontsept» u suchasniy linhvistytsii", *Vcheni zapysky TNU im. V.I. Vernadskoho, Seriya: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii*, Vol. 31(70), No. 1, Part 1, pp. 91–96.

"Prohulyanka p'yanytsi: Znaydeno rozv'yazok zadachi tr'okh til" (2021), available at: <https://3oko.com.ua/prohulyanka-p-ianytsi-znajdeno-vyrishennia-problemy-trokh-til/> (accessed 25 July 2023) (in Ukrainian).

Slyusarevs'kyi M. (2018), "Masa yak ob'yekt sotsial'no-psykhologichnoho piznannya: rozporoshennyi stan i fenomen skontsentrovanosti", *Problemy politychnoyi psykhohiyi*, Vol. 7 (21), pp. 3–29 (in Ukrainian).

Syaosya U. (2020), "Pro osoblyvosti rozvytku suchasnoyi kytays'koyi naukovoï fantastyky", *Kytayeznavchi doslidzhennya*, No. 1, pp. 99–108 (in Ukrainian).

Tsysin' Lyu, (2021), *Vichne zhyttya Smerti*, Kyiv, available at: <https://coollib.com/b/628022-lyu-tsisin-pamyat-pro-minule-zemli-trilogiya-kniga-3-vichne-zhittya-smerti/read> (accessed 25 July 2023) (in Ukrainian).

Tsysin' Lyu, (2017), *Problema tr'okh til*, Kyiv, available at: <https://coollib.com/b/503789-lyu-tsisin-problema-troh-til/read> (accessed 25 July 2023) (in Ukrainian).

Tsysin' Lyu, (2019), *Temniy lis*, Kyiv, available at: <https://coollib.com/b/503956-lyu-tsisin-temniy-lis/read> (accessed 25 July 2023) (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 28.07.2023